

Raamattutyö suomen sukukielten parissa

RAPORTTI VUODESTA 2022

YLEISTÄ SUOMEN SUKUKIELTEN TILANTEESTA

Vuoden 2010 virallisen väestönlaskennan mukaan Venäjän Federaatiossa asuu noin 2,7 miljoonaa kielisukulaistamme (henkilöitä, jotka identifioivat itsensä kuuluvaksi johonkin suomensukuiseen kansaan). Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa Raamattu tai sen osa käännetään 12:lle suomen sukukielelle tai kielen päämurteelle. Raamatunkäännöstyötä tekevät sukukieltemme parhaat asiantuntijat: tutkijat, kirjailijat, opettajat ja toimittajat. Käännöstyötä koordinoi Raamatunkäännösinstituutin suomalais-ugrilainen osasto.

Raamattu Suomen Suvulle -hanke vahvistaa sukukieltemme asemaa ja auttaa sukukansojamme säilyttämään hengellisen ja kulttuurisen identiteettinsä. Hankkeessa julkaistuja tekstejä, Raamattuja, Uusia testamentteja, raamatunosia ja lastenraamattuja käytetään paikoitellen kouluissa äidinkielen oppikirjoina. Julkaistuja kirjoja on saatavana myös koulujen ja yliopistojen kirjastoista.

PIPLiA. voimasanoja

Myös kirkkoille omakielinen Uusi testamentti tai koko Raamattu on erittäin tärkeä kansankielisten jumalanpalvelusten ja kristillisen opetuksen järjestämisessä.

Kohderyhmä: Venäjällä asuva väestö, joka puhuu jotain seuraavista suomensukuisista vähemmistökielistä tai niiden päämurteista: aunuksenkarjala eli livvi, vienankarjala, vepsä, ersämordva, mokša, mari, vuorimari, komi, komipermjakki, udmurti, hanti ja mansi.

Raamatunkäännöstyön työmenetelmä: Käännöstyössä noudatetaan raamatunkäännöshankkeissa yleisemminkin käytettyä menetelmää, jossa käännöstö jaetaan useaan peräkkäiseen vaiheeseen. Ensin kääntäjä laatii tekstistä raakakäännöksen. Tämä tarkastetaan Raamatun alkukielistä tekstiä vastaan, jolloin korjataan mahdolliset ongelmat tai puutteet. Sitten korjattu käännös kielenhuolletaan. Näin varmistetaan, että käännöksen kieli vastaa sovitutuja käytänteitä ja normeja. Kielenhuollettua käännöstä testataan valikoidun palauteryhmän avulla. Testauksen avulla pyritään varmistamaan, että tavallinen lukija ymmärtää käännöksen. Kun testauksen yhteydessä havaitut ongelmat on korjattu, voidaan käännöksen katsoa olevan valmis. Lopuksi käännös siirtyy kirkkojen käsiteltäväksi ja hyväksytään niissä käyttöön.

Tavoite:

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeen yleinen tavoite on kääntää ja julkaista Raamattu tai osa siitä Venäjän alueella puhuttavalle suomen sukulaiskielille tai kielen päämurteille: livvi, vienankarjala, vepsä, ersämordva, mokša, mari, vuorimari, komi, komipermjakki, udmurti, hanti ja mansi.

Osalle kielistä käännetään koko Raamattu, osalle Uusi testamentti tai vain joitakin Raamatun kirjoja. Useimmille kielille on käännetty myös lastenraamattu. Tavoite on tarkennettu kielittäin sen mukaan, millaiseksi omakielisen raamatunkäännöksen tarve on määriteltä. Tähän ovat vaikuttaneet kirkkojen kanta, kielen asema ja niiden puhujien lukumäärä sekä käytettävissä olevien resurssien mahdollisimman järkevä ja tehokas käyttö.

Hankkeen eteneminen: Raamattu Suomen Suvulle -hanke on edennyt jo loppusuoralle. Raamattu Suomen Suvulle -ohjelman kymmenen valmistuneen Uuden testamentin kiitosjuhlaa vietettiin vuonna 2018. Kaikki julkaistut Uudet testamentit sekä udmurtinkielinen koko Raamattu on myös tallennettu sähköiseen Digital Bible Library -kirjastoon tekstien myöhemmän käytön helpottamiseksi. Ersän, komin ja niittymarin kielillä julkaistaan koko Raamattu, ja viimeiset käännökset valmistuvat vuoden 2024 aikana.

Meneillään olevat hankkeet:

Marin käännöshankkeen tavoitteena on julkaista koko Raamattu. Uusi testamentti ilmestyi vuonna 2007. Vanhan testamentin kirjoista I. Mooseksen kirja julkaistiin erillispainoksena vuonna 2017. Vanhan testamentin tekstien kääntäminen ja viimeistely jatkuvat suunnitelman mukaisesti. Käännös- ja tarkistustyö pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2023 lopussa. Koko Raamattu painetaan tämänhetkisen arvion mukaan 2024. Julkaisuaikataulu on viimeisten vuosien aikana muuttunut lähinnä koronapandemian ja Ukrainan sodan takia.

Ersänkielisen työn tavoitteena on koko Raamatun julkaiseminen. Uusi testamentti julkaistiin vuonna 2006 ja Psalmien kirja 2011. Vanhan testamentin kirjojen käännöstyö jatkuu, ja koko Raamattu on tarkoitus julkaista 2024.

Kominkielinen käännöshanke tähtää koko Raamatun julkaisemiseen. Kominkielinen Uusi testamentti julkaistiin 2008 ja sen jälkeen käännöstyö on jatkunut Vanhan testamentin parissa. Vanhan testamentin kirjoista Psalmien kirja julkaistiin erillispainoksena vuonna 2013, Joonan kirja 2015 sekä Sananlaskut 2017. Vuonna 2022 saatiin VT:n lopputarkistukset tehtyä. Koko Raamattu painetaan tämänhetkisen arvion mukaan 2023.

Vuodesta 2021 alkaen Suomen Pipliaseuran tuki on suunnattu marin ja komin hankkeisiin. Vuoden 2022 alussa Venäjän aloittama hyökkäys Ukrainaan ja sitä seuranneet kansainväliset pakotteet ovat vaikuttaneet myös käännöstyöhön, mutta eivät ole estäneet työn jatkamista.

Loppuunsaatetut hankkeet:

Livvinkielisessä työssä tavoitteena oli julkaista Uusi testamentti sekä suppea valikoima Vanhan testamentin keskeisiä tekstejä. Uusi testamentti julkaistiin 2003. Vanhan testamentin kirjoista Psalmien kirja julkaistiin 2006, I. Mooseksen kirja 2010, Joonan kirja 2012 ja Sananlaskujen kirja 2014 sekä Jesajan kirja 2015. Livvinkielinen hanke on päättynyt.

Vienankarjalankielisen työn tavoitteena oli Uuden testamentin julkaiseminen. Tavoite saavutettiin vuonna 2011 ja hanke on päättynyt.

Vepsän käännöshankkeen tavoitteena oli Uuden testamentin sekä muutaman Vanhan testamentin kirjan julkaiseminen. Uusi testamentti julkaistiin 2006 ja Psalmien kirja 2012. Sananlaskujen kirja julkaistiin 2015, ja hanke on päättynyt.

Mokšankielisen käännöstyön tavoitteena on Uuden testamentin julkaiseminen. Käännöstyö on valmis, ja Uusi testamentti on jo painettu

PIPLIA. voimasanoja

otettu käyttöön 2018, jonka jälkeen hanke päättyi.

Vuorimarinkielisen käännöshankkeen tavoitteena oli Uusi testamentti. Se julkaistiin ja otettiin käyttöön Mari-Elin tasavallassa 2014, jonka jälkeen hanke päättyi.

Komipermjakin käännöshankkeen tavoite on Uuden testamentin julkaiseminen. Työ on ollut hitaampi kuin alun perin suunniteltiin ja sen saattaminen hyväksyttävään asuun on kestänyt tähän asti. Uusi testamentti otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa, ja sen jälkeen hanke päättyi.

Udmurtinkielinen koko Raamattu julkaistiin syksyllä 2013 ja apokryfikirjat julkaistiin vuoden 2016 lopulla ja hanke tuli päätökseen.

Hantin ja **mansin** käännöshankkeet tähtäsivät yksittäisten Raamatun kirjojen, lähinnä evankeliumien julkaisemiseen. Hantin kielellä on julkaistu Markuksen ja Luukkaan evankeliumit sekä erillispainoksia raamatunkertomuksista. Suomen Pipliaseura ei ole tukenut hantin kielen käännöstyötä vuoden 2012 jälkeen. Mansin kielellä on julkaistu Markuksen ja Johanneksen evankeliumit, osia Luukkaan evankeliumista sekä erillispainoksia raamatunkertomuksista. Suomen Pipliaseuran tuki mansinkieliseen raamatunkäännöstyöhön päättyi vuoden 2013 lopussa.